

Družbena, politična in gospodarska podoba ZDA

- Ameriko so naseljevali **prebivalci več evropskih držav**: Francozi, Nizozemci, Angleži in drugi.
- Plantaže na jugu so obdelovali črni sužnji (bombaž, tobak, žito, govedoreja, na severu les, kože - trgovanje z Indijanci).
- Med naseljenci so bili pustolovci, izobčenci, kmetje (beg pred fevdalizmom).
- V Ameriki **ni bilo važno poreklo** (kaj si bil, plemič ali kmet), važna je bila sposobnost, uspešnost (koliko znaš narediti iz samega sebe).
- V Ameriki je vladala **verska strpnost**.

Zakaj je izbruhnil upor proti Angležem?

Nova družba v Severni Ameriki, nova miselnost med prebivalci Amerike: "Mi smo Američani".

ANGLEŠKA OBLAST

Izkoriščanje kolonij- nezadovoljstvo

Davki na blago iz Evrope (čaj, papir, igralne karte...vse)

Angleški kralj in angleški parlament sta tudi **stroške vojne** med Angleži in Francozi v Ameriki prevalila **na ramena kolonistov**.

UPOR

- **Leta 1774** so se **predstavniki 13 angleških kolonij** ob Atlantiku v Ameriki povezali. Poveljstvo vojske je prevzel **George Washington** (prvi predsednik).
- **4. julija 1776** so podpisali razglas, **DEKLARACIJO o neodvisnosti**, odcepitvi od Anglije. Nastale so **ZDA**. Vnela se je vojna, Angleži so priznali ZDA 1783.

Američani so se odločili za republiko

UREDITEV ZDA po razsvetljenskih načelih – DEMOKRACIJA

Izdali so zbirko zakonov - **USTAVO** (pravice in dolžnosti).

Tri veje oblasti:

- **zakonodajna** O vsem odloča **KONGRES** - parlament
- **izvršilna** Državo vodi izvoljeni, ustavi podrejen **PREDSEDNIK** (4 leta)
- **sodna** **VRHOVNO SODIŠČE** (krivdo je bilo treba dokazati).

SLABOSTI

- Pregarjanje in ubijanje Indijancev
  - Črnsko suženjstvo
- Zanje demokracija ni veljala

PREDNOSTI

- Uresničene razsvetljenske ideje
- Odmevi v Evropi
- ZDA obljubljena dežela

- Volilno pravico so imeli moški bele polti, morali pa so imeti dovolj veliko posest ali pa plačevati predpisane davke.
- Brez volilnih pravic je bila četrtnina belcev, Indijanci, črnci in pa seveda ženske.

Iz naslednjih besed sestavi smiselne povedi:

- REPUBLIKA
- DEKLARACIJA
- BOSTONSKA ČAJANKA
- USTAVA

Naštej zasluge navedenih Američanov:

GEORGE WASHINGTON
BENJAMIN FRANKLIN
THOMAS JEFFERSON

GEORGE WASHINGTON: *vojskovodja in državnik ter vrhovni poveljnik v vojni za neodvisnost. On je vodil ustavodajno skupščino, leta 1789 bil izvoljen za 1. predsednika ZDA ter leta 1792 bil ponovno izvoljen. Še tretjič so ga Američani želeli za predsednika, pa je tretji mandat zavrnil.*

THOMAS JEFFERSON: *napisal deklaracijo, je tudi ustanovitelj demokratske stranke, 3. predsednik, dal raziskati pot proti zahodu.*

BENJAMIN FRANKLIN

Veleposlanik, diplomat v Franciji, izumitelj strelovoda, znanstvenik, publicist, filozof, sodeloval tudi pri Ustavi in Deklaraciji o neodvisnosti

"Vlaganje v znanje vedno vrača najvišje obresti"

Francija je prodala svoje ozemlje ZDA leta 1803. O prodaji se je tedaj v imenu Francije pogajal Napoleon, za ZDA je pero vzel v roke Thomas Jefferson. Francozi so za ozemlje Lousiane, ki obsega današnje zvezne države Kansas, Montano, Iowo, Nebraska, Severno in Južno Dakoto, Oklahomo in še nekaj drugih in je merilo 1,3 milijona m², zahtevali 15 milijonov \$. Jefferson si jih je moral sposoditi denar v Londonu. Napoleon naj bi ozemlje prodal, ker je potreboval denar za slavo ob svojem kronanju.

»Vse ljudi je Stvarnik ustvaril enake in jim dal nekatere neodpravljive pravice, med drugim zlasti pravico do življenja, svobode in iskanja sreče. Vladavine so na svetu zato, da bi zagotovile ljudem te pravice, in vsa upravičena oblast jim izvira le iz soglasnosti tistih, katerim vladajo. Če kakršnakoli oblika vladavine ugonablja te cilje, ima ljudstvo pravico, da jo spremeni ali odpravi, pravico, da si ustanovi novo vladavino in jo utemelji s takimi načeli in ji uredi oblast v takšni obliki, da je kar najbolj primerna za uveljavitev njega varnosti in sreče«. (Deklaracija o neodvisnosti, 1776)

- **Katere razsvetljenske ideje lahko najdeš v besedilu?**
- **Kakšne pravice ima ljudstvo?**

Betsy Ross šivanje prve zastave ZDA